

Posudek oponenta habilitační práce

Habilitační obor: *Speciální pedagogika*

Uchazeč: *PhDr. Pavel Z I K L, Ph.D.*

Habilitační práce: *Motorika dětí s lehkým mentálním postižením*

Oponent: *doc. PhDr. Jiří Jankovský, Ph.D.*

Pracoviště: *Katedra pedagogiky a psychologie, Pedagogická fakulta JU České Budějovice*

Hodnocení habilitační práce

Aktuálnost zvoleného tématu

Autor zvolil velmi aktuální téma, které stále výrazně rezonuje nejen mezi odborníky (zejména těmi, kteří pracují v rezortu školství), ale i v běžné (laické) veřejnosti. Mám na mysli především rodiče dětí se zdravotním postižením, resp. se speciálními vzdělávacími potřebami. V tomto případě se konkrétně jedná o žáky s lehkým mentálním postižením (LMP).

Přístup autora k řešení zvolené problematiky

Habilitační práce má standardní strukturu. Je rozdělena na část teoretickou a výzkumnou. V teoretické části autor adekvátním způsobem definuje jednak klíčové pojmy, ale i důležité vztahy související s tématem práce, přičemž je nutno zdůraznit, že se při tom opírá o rozsáhlý aparát zejména zahraničních (anglosaských) zdrojů.

Definuje mentální postižení, upozorňuje na problémy spojené s jeho diagnostikou, ale i s výskytem mentálního postižení v populaci. Konstatuje známou skutečnost, že dochází v rámci tzv. vykazování k procentuálnímu snížení počtu žáků s lehkým mentálním postižením v základních školách přibližně na polovinu (zhruba ze 3 % na 1,5 %). Tento fakt souvisí s realizací Metodického doporučení MŠMT ČR k zabezpečení rovných příležitostí ve vzdělávání dětí, žáků a žákyň se sociálním znevýhodněním z r. 2009, s Plánem opatření pro výkon rozsudku ES pro lidská práva v případě DH z r. 2012, resp. se Strategií romské integrace do roku 2020 z r. 2014. Na základě těchto skutečností pak došlo k úpravám (změnám) RVP pro ZV, zejména ke zrušení přílohy pro žáky s lehkým mentálním postižením v r. 2016.

S problematikou, kterou zde autor věcně analyzuje, souvisí (dle mého přesvědčení) také v pedagogické veřejnosti hojně diskutovaný otevřený dopis ze dne 21. 4. 2015, který byl zaslán na MŠMT ČR zástupci odborných organizací ve vzdělávání, jímž fakticky protestovali proti chystanému zrušení přílohy pro žáky s LMP v rámci RVP ZV. Konkrétně se jednalo o Asociaci speciálních pedagogů ČR, Asociaci ředitelů základních škol ČR, Sdružení soukromých škol Čech, Moravy a Slezska, Asociaci logopedů ve školství, Asociaci

pracovníků SPC, Asociaci poradenských psychologů, Asociaci soukromých poradenských pracovníků a o Českomoravský odborový svaz pracovníků školství.

S ohledem na téma práce věnuje autor náležitou pozornost také motorice (hrubé i jemné), vztahu motoriky a kurikulárních dokumentů. Subjektivně považuji právě tuto kapitolu za velmi hodnotnou a přínosnou – např. srovnání RVP ZV s přílohou pro žáky s LMP, kteří navštěvují bývalé ZŠ praktické a žáky individuálně integrované v hlavním vzdělávacím proudu.

Ve výzkumné části (jedná se o kvantitativní výzkum) pracuje autor s poměrně rozsáhlým výzkumným souborem 541 žáků ve věku kolem 10 let (281 s LMP a 260 žáků bez postižení).

Použití metodologické řešení a naplnění cílů habilitační práce

Oceňuji metodiku při výběru výzkumného souboru (např. vyloučení žáků s kombinovaným postižením), přičemž ovšem autor neopomenul zohlednit v rámci svého šetření etnicitu žáků, neboť kolem 30 % žáků v tzv. ZŠ praktických tvoří Romové.

Při realizaci výzkumu se autor zaměřil jak na hrubou, tak i jemnou motoriku. Před každým dílčím šetřením definoval hypotézy. Výsledky dílčích výzkumů pak shrnul a porovnal s podobnými výzkumy realizovanými zejména v zahraničí (resp. publikovanými v zahraniční literatuře). Oceňuji pečlivé zpracování výsledků týkajících se jemné motoriky (elementární a manuální dovednosti).

Komplexní shrnutí výsledků a následná diskuse jsou kvalitní. Autor dochází k formulaci několika dílčích otázek, na které se také snaží relevantním způsobem odpovědět. Za zvláště přínosnou považuji skutečnost, že z prezentovaných výsledků výzkumu autor vyvozuje i obecná doporučení pro práci s žáky s lehkým mentálním postižením ve škole. Stanovené cíle práce se tak podařilo naplnit.

Dílčí připomínky

V práci je objevují ojedinělé překlepy, např. na str. 15, ne „u Lehty (2016)“, ale u Lechty (2016). Totéž pak v kapitole „Literatura“, viz str. 203. Překlep je i na str. 64, ne „by měli“, ale by měly (hovoří se zde o dětech).

V relativně rozsáhlé kapitole zabývající motorikou by bylo vhodné (alespoň dle mého názoru), zmínit se i o A. Gesellovi, jehož screening uniformnosti (vzorců) motorického chování je pro tuto oblast zásadní, i když respektuji, že se to týká zejména nižších stupňů ontogenetického vývoje.

Hodnocení a přínos práce pro rozvoj oboru

Jedná se o zajímavou a inspirativní práci, která je bezpochyby přínosem při řešení velmi aktuálních problémů souvisejících se vzděláváním dětí, resp. žáků, s lehkým mentálním postižením, přičemž je tato problematika dobře zasazena nejen do našeho, ale i mezinárodního kontextu.

Velmi oceňuji, že se autor vyvaroval nejrůznějších laciných proklamací aktivistického charakteru. Doporučení, závěry a výsledky jeho výzkumu jsou dostatečně doloženy faktickými a relevantními údaji, přičemž jsou komparovány s výsledky publikovanými především v zahraniční (anglosaské) literatuře.

Habilitační práce je jako celek přínosná nejen pro odborné pracovníky školských poradenských zařízení, ale i pro další odborníky. Je hodnotným příspěvkem ve stále pokračující diskusi týkající se inkluzivního vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením v hlavním vzdělávacím proudu. Výsledky práce jsou proto dobře uplatnitelné nejen v pedagogicko-psychologické praxi, ale i při dalším bádání (výzkumu).

S ohledem na výše uvedené skutečnosti lze tedy konstatovat, že předložená habilitační práce je přínosná i pro další rozvoj oboru speciální pedagogika.

Závěr a doporučení

Habilitační práce pana PhDr. Pavla Zikla, Ph.D. „Motorika dětí s lehkým mentálním postižením“ splňuje požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Speciální pedagogika. Doporučuji tedy pokračovat v habilitačním řízení na VR Pedagogické fakulty UK.

České Budějovice, dne 10. května 2019